Gün

25 kuruş — HAFTALIK KÜLTÜR VE AKTÜALİTE DERGİSİ — Cumartesi 21-9-956

BU SAYIDA:

Sayı : 23

KÜLTÜR VE AKSİYON

T. S. P KONFERANSLARI:

Öğrendiğimize göre Türkiye Sosyalist Partisi bir konforans serisi tertiplemiştir. Her hafta cumartesi günleri verilen bu koferansların birincisi Esat Adil Müstecabi tarafından verilmiştir konferans mevzuu Türkiyedeki partiler ve T. S. P proğramının ana hatlarıdır, Bu hafta verilecek ikinci konferansın mevzuu ise "milli mesele ve sosyalizm" dir. Kenferansci Hüsamettin Özdoğudur.

T. S. P Broşürleri:

Geçen sayımızda haber vermiş olduğumuz haftalık broşürler yayını maddi bazı zorluklar karşısında gecikmiştir. Öğrendiğimize göre ilk broşür basılmıştır. diğerleri de her hafta muntazam bir surette yayınlanacaktır.

SENDİKA

Geçen haftadan beri İstanbulda Sendika isimli haftalık bir işçi gazetesi yayınlanmaya başlamıştır. İşçi ve Sendika haberlerini yayan bu gazeteye başarılar diler, emekçi arkadaşlarımızın mutlaka okumalarını tavsiye ederiz.

SENDİKA HAREKETLERİ

Türkiyede demokrasinin geliş seyri içinde en sevindirici içtimaî hareketlerden biri de hiç şüphesiz işçi sendikalarıdır. Tamamile gayri siyasi birer meslek birliği olan bu sendikalardan şimdiye kadar kurulmuş olanları şunlardır;

1) Türkiye Deniz İşçileri Sendikası, 2) Türkiye mensucat işçileri sendikası, 3) Türkiye el işçileri sendikası, 4) Türkiye inşaat işçileri sendikası, 5) İstanbul tütün işçileri sendikası, 6,, İstanbul kömür işçileri sendikası, 7,, İstanbul madeni eşya işçileri sendikası, 8,, motorlu kara nakil vasıtaları sendikası, 9', Ankara: unlu maddeler işçileri sendikası,

Yenilikler:

Derginin 8 Ağustos sayısı yüce şairlerimizden Salâh Birsel Beyin "Dünya işleri,, adlı bir şaheserile çıkmıştır. Bu bir öyle şaheserdir ki benzerine tekrar raslayabilmek için dünyanın güneş etrafında en az 2-3 yüz devir yapması lâzım gelecek. Hele bir göz atın da görünüz ne cevher...

Aynı dergide Fahir Onger arkadaşımızın olgun bir insan hali gösteren yazısını; bizim Sait Faik'in bitmez aşklarından birini daha anlatan hikâyesini, Sabahaftin Kudret Aksal'ın "Sır,, adlı, yepyeni şeyler fısıldayan şiirini, Lütfü Özkök'ün "Hatırlama,, 'sını zevkle okuduk. Assosyal olmak isteyen "Yenilikler,, acaba Patagonyada mı yayınlanıyor? Yoksa 1946 da İstanbulda mı? Belfi degil.

Karışık:

Önümde "Yenilikler,, den başka Amaç, Varlık, Akademi nam dergiler var. Hepsi de "Sırf Sanat," diyor, Yani havada, fantezide sanatı Sanatkârların hem kendilerini hem âlemi aldatmak, mesuliyetten kurtulmak için ortaya attıkları bu tezin elenir tutulur tarafı kaldı mı? bilmem? Onlar san'atın müstakil olduğunu, esmirle yapılamayacağın söylerler. Sosyal sanatta "emir,, varmış. Bu baylar mevcudiyetine rağmen tesiri his edilmeyen atmosfer tazyikini de inkâr etsinler barı. Hiç bir sosyalist sanatkâr kendini baskı ve emir altında duymaz çünki sınıfî tesirlerde atmosfer tazyiki gibidir. Yaptıkları "Pür sanat,, la burjuvaziyee hizmet eden ve onun baskısı altında oldukları halde bu baskıyı his etmeyerek karşı tarafı "emir,, ve baskı altındasın,, diye itham eden baylar! Biraz uyanın canım! Baskı her iki tarafta da zaruri bir cemiyet hadisesi olarak vardır: Sizin tarafta milleti saymak bahasına zenginleşen beş on karaborsacı ve patronun his edilmez baskısı.. Birazcık otokritik yapsanız nasıl aldatmakta olduğunuzu hemen anlayacaksınız.

Antoloji:

"Söz,, dergisi yazarlarından ve Halk Partisi abonmanlarile yaşayan "Yücel,, dergisinin sahiplerinden Orhan Burian'ın yazdığı, 338 kuruşlup zenginlere mahsus bir antolojide en büyük Türk şairi Nazım Hikmet hakkında budalaca bir takım lâflar söylenmiştir. Bu adam eger burjuvaziye uşaklık eden şairlerin bir antolojisini vücude getirmek istiyorduysa büyük Nazım Hikmetin böyle bir kitapta hiçbir yeri olmamalıydı. Yok eger, bütün yeni Türk şiirini toplamak isteyen bir kitap vücude getirecek idiyse Nazım Hikmeti bütün hüviyet ve şahsiyetile, olduğu gibi belirtmeğe mecburdu.

Nâzımdan başka Rıfat İlgaz, H. İ. Dinamo, A. Kadir v. s. cemiyetçi şairler için de ayni ihmal ve ayni kasıt görülmektedir.

Okuyucularımıza

Evvelce ilân etmiş olduğumuz üzere "Gün,, yeniden ve artık hiç aksamamak üzere muntazaman her hafta yayınlanacaktır.

Birinci cildimizi 22 ci sayı ile bitirmeyi bir an evvel ve yepyeni bir şekile ikinci cildimize başlamayı doğru bulduk.

"Gün,, en hakikî demokrat dergi olmuş imzaya bağlanmayarak her değerli yazıya yer vermiştir. "Gün,, ün kısa tarihi, tam bir inkilâpçı karakter taşır. 4 Aralık irticaının demokrat cebheye indirilen darbeden doğan zehirli hava içinde yalnız "Gün,, konuşmuş ve irticadan sonra yayınlanan ilk sayısında "Sırça Köşk"ü neşrederek korkusuzluğunu göstermiştir.

Gün siyasî olmayan sosyal hareketlere ve bu orada sendika faaliyetlerine yer ayırmıştır.

Evvelce ilân ettiğimiz "Sulh emrinde Fransız düşüncesi,, başlıklı yazıları önümüzdeki sayıdan itibaren vermeğe başlayacağız.

"Gün,, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da sizindir. Gayemiz daima halkın ve "halk için kültür,, ün emrinde olacaktır.

YAPICILAR, YIKICILAR

Yapıcıları, aralarındaki görüşen farkları ayırabilse bile onlar yine ayrı ayrı yollardan yaratıcı faaliyetlerine devam ederler : Fakat yıkıcılar : onların bir tek hedefi vardır. Bu zaman, dâğıtmak ve yıkmak. Aralarındaki bu karakter beraberliğidirki onları her yerde birleştirir'

Yazan: ESAT ADİL

İnkılâbcı ve yapıcı bir merhalenin henüz eşiğinde bulunuyoruz. Demokrasimiz ise henüz beşik çağını yaşıyor. Halk kütleleri teşkilâtlandırılmış, rehber kadrolarımız tamamlanmış değildir. İnkılâbcı talim ve terbiye ışığı altında yetiştirilmeye muhtaç milyonlarca emekci arkadaş elleri böğründe bekleşip durmaktadır. Okuyacak, okunacak kitaplarımız, dergilerimiz, gazetelerimiz yoktur.

Aydınlarımız, tereddüt ve vesvese içindedirler. İçlerinden nazariye ve aksiyon üstadları yeter sayıda yetişmemektedir. Bir çoğunun yaptığı iş fısıltı kahramanlığıdır. Bir çoğu ise rahatından ve mevkiinden bir zerre fedakârlığa razı olmadığı halde aksiyon adamlarını çekiştirmek, sosyal mücadelelerin kirpiğini veya kaşını beğenmemek suretile büyük işler yapar görünmektedir. Birkaç kelime ve formül tekerlemesi içinde isterik baygınlıklar geçirerek inkılâbcı viedanını ucuzca tatmin yolu bulabilenlerin sayısı da henüz eksilmiş değildir.

Emekci halk kütlelerinin bugünkü inkılâbcı durumuna gelince;

İşçi sınıfını birleştirici gayretlerin yanı sıra, aksi inkılâbcı antidemokratik metodlar kullanmak suretile isteyerek veya istemiyerek bu birleşmeyi geciktirici gayretlere rastlanmaktadır. Çayı görmeden paçalarını sıvayan, hedefe olan mesafeyi ayarlamaksızın, oraya hangi yollardan gidileceğini kestirmeksizin koşmaya heveslenen birtakım gayretkeşleri de, bu arada, kuvvet israfı bakımından töhmetlememiz icabetmektedir.

İşçi sınıfının birleşmesi meselesi bir teknik ve sistem işidir. Bu sınıf, şuur, bilgi, ve idoloji bakımından henüz mütecanis değildir.

Şu halde işçiyi her şeyden önce ancak demokrasi alanında toplamak mümkün olabilir. Meslek birlikleri yani sendikalar, düşünüş ve anlayışları ne kadar çeşitli olursa olsun bütün işçilerin toplanmasına ve birleşmesine en elverişli bir demokrasi alanıdır.

İnkılâbcı siyasi talim ve terbiyeye geçmeden önce onu kendi müşterek menfaat şuuru içinde ikılâbcı meslek talim ve terbiyesine tâbi tutmalıyız. Aksi halde, çeşitli siyasî tesirler ve evhamlar içinde bulunan işçileri inkılâbcı birsınıf şuuru içinde birleştirmeyi güden gayretler boşuna harcanmış olur.

İşçi sınıfının ilk inkılâbcı vazifesi kendi arasında birlik meydana getirmektir. İkinci vazifesi de diger emekçi halk kütlelerini kendi tamamlayıcı kuvvetleri halinde yetiştirmektir.

İşçi sınıfı, birinci vazifesini meslek birlikleri yani istihsal esası üzerine kurulmuş olan sendikalar içinde toplanmak, birleşmek suretile başarabilir.

İkinci vazifesini ise ancak kuvvetli bir sınıf şuuru, siyasî bir inkılâbcı talim ve terbiye elde etmekle yürütebilir. Bu, onun önderlik, rehberlik vazifesidir. Köylü ve diğer halk yığınlarını kurtarmak, birleştirmek için işçi sınıfına düşen daha pek çok işler vardır.

Görülüyor ki yolumuz çetindir, arızalıdır. Bu çetin ve arızalı yolun yolculuğuna çıkanlar her şeyden önce, bilgili, tedbirli, namuslu ve gayretli olmaya mecburdurlar.

Şu sıra, yapıcılara' yapıcı, çalışmalara oderece muhtacız ki, saflarımız arasında bir tek bozguncunun bile sokulmasını gözlerimizi dört açarak önlemeye çalışmalıyız. Yoksa sosyal mücadele mes'uliyetini yüklenenler için her hangi bir musamaha affedilmez bir cinayet olur.

TÜRKİYEDE İŞÇİ TEŞKİLÂTI NASIL KURULMALIDIR

Bugün Türkiye işçi teşkilâtları meselesi, öne alınması ve üzerinde durulması icabeden en mühim bir mevzu olmuştur.

Memleketin demokratik gelişmelerine muvazi olarak doğmaya başlayan bu işçi teşkilâtları taazzuv eder ve kuvvetlenirken bu harekâta alâka duyan bazı fikir adamlarının da bu hususlaki noktayı nazar ve görüşlerinin gazete ve mecmua sütunlarında belirdiğine şahit oluyoruz. Bu mevzu üzerinde serbestçe münakaşa imkânı bulur ve fikirlerimizin çarpışmasından bir netice çıkarabilirsek bugün Türk işçisinin, şuur seviyesinin yükselişine faydalar temin etmiş oluruz kanaatindeyim. Kuruluşları çalışma metodları ve karakterleri itibarile temsil ettikleri sınıfın bazen önünde ve bazen de gerisinde yer alan işçi teşkilâtlarının tarihi, Avrupa memleketlerinde oldukça dolgun rakkamlarla ifade edilir. Biz maalesef bu hususda da çok geri kalmış bir vaziyetteyiz.

Bazıları bunun sebebini memleketin sanayi cihetinden geriliğinde ve işçi sınıfının henüz o mertebeye çıkamayan şuurunda ararlar, ve iddialarını bu suretle yürütürler. Bence bu hakiki bir sebep değildir. Bu daha ziyade Türkiyede de çoktanberi meydana gelmiş olan işçi kütlesinin teşkilâtlanmasına mani olmak ve serbestçe istismarına imkân vermek için öne sürülen geri ve oyalayıcı bir iddiadır. Bu iddia üzerinde duracak ve onun çürüklüğünü isbata kalkacak değilim. Çünkü, bugün işçi sınıfının teşkilâtlanması inkâr edilmez bir duruma girmişt,r. Bu hadise bu gün iktisadi bünyemizde bir realite, siyasi vechemizde bir zaruret olarak kendini göstermiştir. Şimdi asıl mevzuumuza geçelim:

Türkiyede işçi teşkilâtları nasıl yapılmalıdır?

Bu sualin cevabını ararken işçi sınıfının öz malı olan inkilâbcı görüşten ayrılmamalıdır. Aksi takdirde sınıfla teşkilât arasında uçurum yaratılmış olur. Yine bu suali cevaplandırırken Avrupa işçi harakâtındaki tarihi hataların memleketimizde de tekrarına imkân vermemek için onların geçirdikleri tecrübelerden, istifadeyi ihmal etmemelidir. Bu mevzu ile alâkadar olanlar Avrupa İşçi harakâtında da bir çok sakat ceryanların zaman zaman baş gösterdiğini pek alâ bilirler. Oportonizim, reformizm ve ekonomizm temayüllerine bürünen bu ceryanlar muayyen merhalelerde işçi sınıfının inkişafına mani olmağa çalışmışlardır. İşte memleketimizde yeniden kurulacak olan işçi teşkilâtlarını bu sakat ceryanlardan korumak lâzımdır. Bence Türkiyede bu ceryanların bu gün en tehlikelisi Ekonomizm -Tredunyonizm - ceryanıdır. Kendine mahsus görüş ve nazariyelerile işçi kitlesinin ataletine sebep olan bu cereyanın, bazı yazılarda akislerini gördüğümüz için bunun üzerinde durmayı faydalı bir münakaşa zemini addediyorum.

Bu ceryanın belli başlı karakteri şudur:

Bu ceryan işçi sınıfının müdafaasını ikinci safa alır, ve iktisadi müdafaayı işçi sınıfı için en yi bir vasıta olarak kabul eder. Hatta biraz daha ileri giderek iktisadi müdafaanın siyasi müdafaadan evvel yapılmasını ve siyasi müdafanın ondan doğacağını iddia eder. Bu suretle işçi sınıfının daha ziyade iktisadi müdafaadan işe başlamasını ileri sürer. İşte memleketimizde de bu ceryana kapılanlarla karşı karşıya bulunuyoruz. Bunlar da seleflerinin yaptığı gibi siyasi müdafaayı şimdilik bir tarafa bırakmayı ve iktisadi müdafaadan işe başlamayı iddia ediyorlar. İşçi sınıfının daha ziyade iktisadî menfaatlerini müdafaa edecek olan işçi sendikalarının daha evvel kurulmasını öne sürerek parti kurmakta acele edilmemesi ve beklenilmesini tavsiye ediyorlar.

Bir büroşürde işçi sınıfına sunulan bu öğüt geri bir görüşün mahsulüdür. Daha doğrusu bir zamanlar işçi tarihinde kendisile mücadele edilmiş ve karakteri çizilmiş aksi inkilâpçı (EKONOMİST) bir ceryanın akisleridir. Fikrimizce işçi sınıfının siyasi müdafaasını yapacak teşekküllerin (PARTİLERİN)daha evvel kurulması ve kuvvetlendirilmesi zaruridir. Çünkü bu siyasi teşekkülleri (PARTİLER) bütün işçi harekâtının stratejisini, taktiğini çizer, med ve cezrini tayin eder. Bu harekâta rehberlik edecek kadroyu yetiştirir. Bunlardan mahrum olan iktisadi müdafaa nihayet

FİKRETİ ANIYORUZ

Onu anmak için doğum, ölüm günlerinin her yıl tekrarını bekliyor değiliz. Koca Fikret her gün yanı başımızdadır. Günümüzün en saf aktualitesi, davamızın sesi tahribe uğramaz öncüsüdür.

Bir edebiyatçı Fikret vardır: "Servetifununcular arasında bulunup o Edebiyata sığamıyan Fikret! İyi biliyoruz ki her yeni hareket gibi Servetifununcular da Türk edebiyatına çok şey getirdi. Onlar ki muhavereyi-klasiko — romantik resim tasvirciliğini, tabiatı, mevzu tenevvünü edebiyata soktular. Bütün bunlar hürmetine paydos borosu çektirilmiş, halkı susturulmuş, istibdadin ruhlarda yarattıcı durgunluk ve biteviyelik devam aden bir devirde göz alıcı şeylerdi: Netekim o günün yeni sivrilmiye başlayan orta muhii ve özenti meraklıları için bu mektep bir hayli sevimli idi. Fakat bu sevimlilik sınırlı bir ömre dayandı. Kurucuları başlı başına hareket ettiler ve gördüğümüz üzere bir gün dağıldılar. Gerçi onlarda ne yoktu? Bir yerde dilenciye acırlar, bir yerde halktan nefret ederlerdi. Bir yerde keman sesinin mananısı bir buçuk forma izah edecek kadar hassas, bir yerde memlekete karşı sağırdılar. Şimdi şundan, şimdi bundan söz ettiler. Şartlar da mecbur ediyorlardı gerçi. Fakat bir defa bu havayı müsait görünce bir daha kıpırdamaya lüzum görmediler. Ne çare ki dünyasızdılar. Bir dünya görüşleri yoktu. Bu dünyasızlıkla halktan yüz çevirdiler. Fikret bile "Rubab'ı Şekistesinde„ onlardan farksızdır. O da onlar gibi verem sarısı bir edebiyatın içinde yüzer. «Bir hikâye'i sevda, leyâlı grizan, aşk memnu. Rûbabı şekiste lânei melâl bir şiir hayal..» Evet, evet bütün bunlar bir hayal oldu.

Fikret, asil cevheriyle Rûbabı Şikestenin„ dışında kendin gösterir. "Halûk„ bir vesiledir Onu hedef tutarak yazdığı şiirler, Rubabin cevabı, "Doksan beşe doğru„ ve diğer münferit kaleme aldıklarında onu yeni bir dünya görüşüne sahip olmuş memleket ufku içinde dolaştırdığı gözlierin insanlığın kader üzerine çevirmiş görüyoruz.

Cemiyete bakıyor; zorbalığın karanlığı bütün şiddetile çökmüş, "memlekette sabah„ pusuya düşmüştür. Vatana bakıyor; «gözerinde mavi güneşler grup eden kendi öz evlâtlarının kötülüklerine kurban giden bir vatan. İnsanlığa bakıyor, Kara toprağ fen sayesinde altın edecek insanlığa; ha'a din kavgasında, toprak kavgasında, idealist sandığı areadaşlarına bakıyor: post kavgasında, en iyi arkadaşı Hüseyin Cahit bile onu «Tanin» den kspetlemesini becerecek kadar kalem esnafı olmuş. Bu arada hepsini yüz üstü bırakıp aşiyana çekiliyor. Bu sefer de insandan kaçan «münzevi ruhlu» oluyor. Halbuki passif sanılan durumu asıl bu zaman, için için isyan halindedir. Fikret Molla sıratlaıa vurur, hüriyeti öğer, isdiptada lânet savurur, insan oğluna dünya durdukça haysiyetini kayıp etmiyecek olan «Amentü» sünü hediye eder. «Şeytan da biziz, cin de, ne şeytan, ne meek var!»

Günümüzde üç kuruşluk fazla rahat için secdeye kapanma yarışına çıkan soysuz insan artıklarının karşısında asîl portresi halâ dim dik konuşur:

"Kıran da olsa kırıl, düş fakat
eğilme sakın!„

Türk Edebiyatını tetkikte mezhebimiz edebiyatı şahısların değil, meselelerin etrafında döndürmek olduğu malûmdur. Fakat Fikret te Namık Kemal ve Nazım gibi o sanattandır ki kendileri başlı başına bir meseledir. Nitekim üç idealistin hayatlarına bakınız; ne kahramancasına uzanır.

Tevfik Fikret için söylenecek söz bitmez!

RÜŞTÜ ŞARDAG.

---

rakamete mahküm insiyaki bir hakettir.

Şunu iyi bilmelidirki: İktisadi müdafaa siyasi müdafaanın bir parçası olduğu zaman işçi sınıfının benimsiyeceği ileri bir harekettir. Onun için bugünkü içtimai kuruluş sisteminde işçi sınıfının daha ziyade iktisadi menfaatlerini müdafaa edecek lan işçio Sendikalarının kuruluşunu partkuruluşuna tercıh etmek işçi sınıfının müdafaasını sakat bırakmak demektir.

Fikrimizi şu şekilde formülleşirebiliriz:

İktisadi müdafaa demekrastin yapılan mücadelenin başlantıcı değil ancak bir parçasıdır.

Hüsamettin ÖZDOĞU

İÇELİM

İşte bir aradayız!
Sağlığından kaber bekledik!erimiz,
yanımızda;

Ve aramızda uzun zamandır
Yüzünü görmediklerimiz!
Bu akşam keyfimiz yerinde,
Günlük dertlerimizden sıyrılmışız,
Nasıl kazanıldığını unutmuşuz
paranın

Elimiz o kadar açık,
Harcayalım neşemiz için!
İyisi gelsin şarabın,
Yüklü olsun mezeler!
Nöbetcisiz geçiyor akşamımız demek
Kilitsiz, demir parmaklıksız;
İstersek burda keser sohbetimizi
Çıkarız kol kola, kelepçesiz.
Dolaşırız canımızın çektiği sokakta.
Hasretini çekmişiz uzun zaman
Dostların ve aydınlığın

Duymuşuz her çeşit yalnızlığı
Tek başımıza.
İki çift lâf etmenin karşıkarşıya,
Ne demek olduğunu öğrenmişiz.
Konuşalım,
Bir suç olduğunu bilerek her
sözümüzün

İyi günlerin yaklaştığını söyliyelim,
Dört yanımızı kollayarak.
Ne olacak, bilir miyiz birazdan:
Belki hesabı sorulacak neşemizin.
Kaldıralım son kadehleri
Ayrılalım arkadaşlar,
Ayrılırken öpüşelim!

RIFAT ILGAZ.

TEVFİK FİKRET

Sabiha Sertelin büyük bir gayret ve derin bir heyecanla hazırlamış olduğu bu eser basılmış ve satışa çıkarılmıştır. Eser hakkındaki görüşlerimizi gelecek sayılarımızda yayınlayacağız.

KİTAPLAR ARASINDA

KURU EKMEK VE TAZE ŞARAP

«Ekmek muhtelif buğday tanelerinin bir araya gelmesinden hasıl olur ve böyle olduğu içindir ki, birliği temsil eder.» Böylece ekmek de şarap da« birbirlerini andıran ve etrafına faydalı olan şeylerin birliğini timsali» olduğu için hakikat ve kardeşlik denilen şeyler de ekmek ve şarap gibi birbirlerine uygun düşerler.

Mussolini İtalyasının cenub ırgadlarının durumunu hakikat gözü ve kardeşlik sevgisiyle incelemek için İgnazio Silo'nenun yukarıdaki izahla senbolik bir ifade taşıdığı anlaşılan Ekmek ve Şarap (1)ını okumak faydasız olmıyacaktır. Mamafi İgnazio Silane S. Ali'nin çevirdiği Fontamara'ın da (2) müsbet görüşlü, ve toplu bir çerçeve içinde yinfe Cenub italyasını anlatmıştı. Telie bir eser gibi çok güzel bir türkçe okuduğumuz Fontamara'da çok ince bir istihzanın hâdiseleri neşterlediğini görmüş ve canlı tiplerin kucağında roman insanda şu soruyu uyandırmıştı:

«Türkiyenin Fontamara'sını yazacak kalem, eserinin son tashihlerini yapmakla meşgul olsaydı artık.»

Neriman Hikmet'in Köyün Dulları, Reşad Enis'in Toprak Kokusu da Sabahattin Ali'nin Kuyucaklı Yusuf'u gibi - ayrı ayrı değerlerine ve güzelliklerine rağmen - Anadoluyu istenilen mükemmeliyette ve genişlikte verememişti. Fontamara'yı okuyup bitirdikten sonra Silone'nun kudretine hayran kalmıştık. Ama Ekmek ve Şarap'ı okuyunca Fontamara'da erkekleşen kalemin burada klise ayinlerinde yakılan ince balmumları gibi yumuşadığını gördük ve üzüldük. Bununla beraber rahib kılığına bürünen sabık ihtilâlcinin (Pietro Spina - Don paolo Spada) durumu icabı esere hâkim olan mistisizmin loş havası insanı bıktırmadan Cristina'nın kurtlar tarafından parçalanmasına kadar götürüyor. Bu 351 sayfaya yer yer serpiştirilen cümlelerle yine «ev için vergi, bag için vergi, eşek için vergi, köpek için vergi, şarap için vergi» veren Cafone!erin durumunu anlıyor ve bir çok gerçekleri hatırlıyoruz:

«Hürriyet, hediye olarak alınan bir şey değildir.» ve «dünyanın en hür ülkesinde yaşanılsa da, eğer insan ruhan tenbel, uşaklığa alışık, miskin ve gevşek olursa, yine de hür olamaz; ve hiç bir zorbalık olmadığı halde yine de köle gibi yaşanılır.» Onun için «hürriyeti kendine mal etmesini bilmek lâzımdır S. 37» Sesini kaybeden bir memlekette "işçi sınıfı cesaretini kaybetmiş, kolu kanadı kırılmış, lâkaydleşmiş, devletleştirilmiş ve açlıktan imanı gevretilmiş bir halde olur. «Hatta açlık bile kırtasileştirilmiş» şekliyle karşıya çıkar ve devlet sadakasına hak kazandıran resmî açlık yanında insanı intihara sevk ettiren gayrı resmi açlık olanca azameti ile baş kaldırır. (S. 192) Bu etiketli ve başı bozuk açlıkların hüküm sürdüğü «propaganda ile idare olunan bir ülkede... tonlarca matbu kâğıt, rejimin sözlerini her yere yayar. Binlerce hoparlör, bedava dağıtılan yüzbinlerce beyanname, bütün meydan ve

yol ağızlarındaki sürü sürü hatipler... hep bu sözleri tekrarlar, sersem edinciye kadar, kafalar işlemez oluncıya kadar, hep, hep ayni sözleri tekrarlayıp dururlar. Ama bütün bunlara rağmen tek bir insanın, küçücük bir insanın "hayır!„ demesi, komşusunun kulağına bu "hayır„ fısıldaması veya herhangi bir duvarın üzerine yazması umumî nizamı derhal tehlikeye (!) sokar. S.253„ Zira "öz ve katıksız hakikatten daha kuvvetli bir şey yoktur. S. 311„ İşte bu hakikat uğruna yalanlara ve iftiralara «hayır!» demek bir muhitin ruhunu yükseltmek için kâfidir. Ve bir şehir için «halkın içinde, işçi ve köylülerin arasında yaşıyan, onlardan bir an bile ayrılmıyan yüz tanecik delikanlı„ mühim bir kazanç olacaktır. Ki bunlar yeni bir insanlık düşüncesine sımsıkı bağlı olacaklar, her fırsatta ve her soru karşısında hakikatten başkasını söylemiyecekler, sadece hakikat için yaşıyacaklar, hiç bir şeye kanmıyacaklar, mal mülk sahibi olmıya çalışmıyacaklar, cinsî işlere düşkünlük göstermiyecekler, yüzde yüz kardeşlik esasında anlaşmış bulunacaklardır. (S.312-313) Bu kazanç şunun için mühim olacaktır ki "şiddetli buhranların hüküm sürdüğü bir zamanda yaşanılmaktadır. Tanrılaştırılmış bir şefin diktatorası hüküm sürmektedir. İyiden iyiye köhneleşmiş ve çökmeğe yüz tutmuş olan bir klise vardır, ki ancak sadaka ile ayakta durabilmeğe çalışmaktadır. Ücretli askerlerden meydana gelmiş olan ordunun bütün vazifesi zenginlere rahat bir hazım temin etmektir. Halk baştan başa bir esir yığınıdır. S.317„ Bu esir yığınının yaşadığı diktatörlük ülkesinde hakikatı söylemek, hakikatleri süslü şal örtüsünden sıyırıp çırılçıplak bırakmak esirlerin efendi, efendilerin falân babanın falân oğlu molarak alkalarına yarıyacaktır. Ayakların baş olduğu ülkelerde ırgadların durumunu yine Ekmek ve Şarap'tan öğrenelim.

Her gün on dört saat çalışırlar. İneklerden ve öküzlerden farksız bir yaşayışları vardır. Ancak soğan ekmek yiyebilirler. Bütün didişmeler bir parçacık toprak sahibi olabilmeleri içindir. Buna muvaffak olabilmek için de tam on yıl analarından emdikleri süt burunlarından gelir. Sonra bir orkan kopar, mahsul mahvolur arazi elden gider. Vergileri ödiyecek, yiyeceğe ve tohuma verecek on paraları kalmaz. Toprağı satmak yeniden işe başlamak zorundadırlar. Çünkü memlekette toprak ve sulama davası halledilmemiştir. Köylüler doğumdan ölüme kadar toprağa esir olarak yaşamağa mahkûmdurlar. Hükûmet lüks ve şatafat yüzünden köyün kalkındırılması davasını gerektiği şekilde ön plâna almamıştır. Bunun neticesi olarak adamcağızlar kendilerine yapabildikleri bir evin zelzele veya su baskını ile yıkıldığını görürler. Bu defa mahsule bel bağlarlar. Fakat bir fırtına bu ümidlerini de mahveder. Hülâsa emniyet içinde yaşamağa bir türlü kavuşamazlar. S.102 Zira hükûmet halk hükûmeti değildir. Geniş kütlelerden türlü adlarla vergi aldığı halde, bütün masrafları mahdut bir zümrenin zevki ve istirahatı için harcar. Hükûmet vermeğe gelince eli kısadır. Almağa gelince uzun. Bu yüzden köylülerin gözüne de her kıravatlı bir memur, her memur bir parazittir. S.150.

İşte bu fena durum neticesmemlekette tam manasiyle korku vardır. Erkekler parmakla sayılırlar. Kütle yalandan sersemleimiş olarak hareketsizleşir ve ölü bir deniz gibi durgunlaşır. "Kütle ancak realiteler karşısında dikine gelir. S. 225., Bu realiteleri görecek göz, yayacak ağız, aydınlatacak gazete Mussolini İtalyasının ancak enperyalist harplerle saltanatını bir müddet devam ettireceğini ve tarihin durdurulmaz akışına hiç bir Şef'in sed çekemiyeceği için bir gün mutlaka temelsiz ahşap bir saray gibi gelecek bir fırtına ile yıkılacağını yayarlar. Ve yaymışlardır.

Bu roman hakkında bir fikir verebilmek için eserin konusunu -unvanlı münekkidler misillû- etraflıca anlatacak yerde Ekmek ve Şarap'tan sıralamam Fortamara'da ki bir hakikata inanmış olmamdırı Bu hakikat henüz ekonomik hürriyetlerine kavuşmamış bütün dünya köylülerinin birbirlerini anlayabilmeleri mümkün olduğu halde aynı memleketin şehirlisi ile köylüsününü anlaşmamaları gerçeğidir. Bu yüzden İtalyan ırgatlarının durumunu aydınlatan yazarın cümlelerin okurken Türk köylüsüne aid, hatta türk sosyal bünyesine ait realiteleri hatırlatmamak elde değildir.

Gerçekleri yüzünden değer verebildiğimiz taraflarına rağmen İgnazio Silone'un bu romanla okuduğumuz ilk eserinden bir kaç adım geriye gittiğini kabul etmek lâzımdır. Namuslu bir yazarının nasıl yıkıldığını bütün teferruatile bu harp sonlarına doğru öğrenmiş bulunduğumuz - Faşist İtalyanın yer altı faaliyetinden ve sosyal cihazındaki aksaklıklardan başarı sağlıyacak bir roman çıkarması pek mümkünken. -bize göre- bu eser bayat ekmek gibi az lezzedirvei taze şarap gibi az tesirlitl .

Don Paolo başta olmak üzere tipler canlandırılmamış, hâdiseler aydınlatılamamıştır. Buna rağmen eserde Roccali bir üniversitelinin, ihtilalci gruplarda bulunup tevkif edildikten sonra hakarate dayanamaması yüzünden

Devamı 16 cı sahifada

Eğitim Alanında Rivayet Edilen Değişiklik Münasebetile Eğitimden en Büyük Ha'a

Uzun zaman Amerikan terbiyecisi Jonh Dewey'in terbiye sistemini tatbik etmekte olduğumuz söylenmiştir. Yerimizin darlığı dolayisle Dewey'in nazariyelerini izaha girmeyeceğiz. Onu bir «malûm» olarak kabul edecek, öylece konuşacağız.

(Çocuğu) içinde bulunduğu cemiyete her bakımdan intibak edebilecek şekilde yetiştirmek icabettiği telâkkisini Dewey, kendi fikir hayatında meydana gelen büyük değişmeden sonra halâ muhafaza ediyor mu, bilmiyorum. Sosyal tekâmüllerini ikmal etmemiş bir dünyada yukarıki anlayışa dayanan bir pedagoji sisteminin son derece zararlı olduğu muhakkaktır. Bu esasa dayanan bir pedagoji çocuklara daha iyi, daha ileri bir cemiyet ideali telkin etmez. Onları tekâmülcü ve inkilâpçı olarak değil mevcutla iktifa eden muhafazakâr mahlûklar olarak yetiştirir. Dewey'in terbiye sistemi insanın insan tarafından istismarına imkân bırrkmamış bir cemiyet için ne kadar yerinde ise, istismarı geniş mikyasta devam ettiren kendi cemiyetine benzer cemiyetler için de o kadar zararlıdır. Sosyal tekâmülün istismara imkân bırakmayan safhasından sonra bu safhanın arkasından daha tam bir adalet devresinin gelmedi zarureti düşünülürse, Deweyci telâkkı Sosyalist cemiyet için bile tam değildir.

Cemiyete intibak etmek bir gaye olarak değil bir vasıta olarak, daha iyı bir cemiyeti yaratmak üzere eskisini iyice kavramış bulunmak anlamında kabul edilmelidir.

Hakların kurtuluşlarına ulaşmadıkları yerlerde böyle bir terbiye prensibi hâkim sınıfa hizmet eder. «İntibakçı terbiye» diyebileceğimiz bu sistemın karşısına biz «İnkilâpçı te biye» sistemini çıkarabiliriz. İnkilâpçı terbiye bir burjuya nizamı içinde resmî sistem olarak ortaya konamasa bile onun en çok iş görebileceği nizam da budur.

Cumhuriyetin ilânından beri maarif sahasında n a m ü t e n a h i proğram ve usul dalgalanmaları içinde kendimizi kaybetmiş vaziyetteyiz. Bu hal cemiyetimizde uzun zaman devam eden şark-garp istikrarsızlik ve telifçiliğinden doğmuş sosyal yapıya tamamile uygun bulunur. Bu kararsız ve sallantı halindeki Sosyal düzene "İntibakçı terbiye„ yi tatbike kalkmak, yani çocuklarımıza ideal cemiyet düzeni olarak bu telifçi hali teklif etmek korkunç hataların en büyüğüdür. Biz bir taraftan inkilâplar yaparken öte taraftan da intibakçı terbiye sistemini kabul ediyor, «modern pedagojik metot budur« diye şuursuz bir garp hayranlığının etkisi altında bulunuyorduk: Bütün sahalarda inkilâpçılık, fakat eğitimde intibakçılık!.. Taklit sahasını aşamayan, ve bir özentide baret lan bu 25 senelik devrede maarifimizin yapıcı ve yaratıcı olamayışının başlıca sebebi gençliği inkilâpçılıktan tamamen mahrum brakmak, inkilâpçılığı terbiye sistemimize sokmamak gafletinden geliyor. «Halkçılık« iddilarına rağmen, partiuin ve devletinin servet içinde yüzmesine karşılık nasıl halk açlık-sıkıntı ve hastalıktan kıvranıyorsa, inkilâpçılık iddia'arına rağmen de maarifimiz irtica, hareketsizlik ve yerinde sayma içinde çabalayıp duruyor. k ö k l ü bir prensip değiştirmesi yaparak intibakçı terbiyenin statik ve "bir mahdut zümrenin menfaatlerini haleldar edilmekten kurtarmak,. hedefini güden bünyesini ortadan kaldırmadıkça daha uzun zaman vekillerin parlak ve boş n u t u k l a r ı n ı alkışlamakla vakit geçireceğiz. Mütekebbir ve cakalı,, Hasan Âli'nin köy enstitü'leri başarısı Yeni Türkiyenin eğitim tarihinde ilk hakikî inkilâpçı harekettir. Son günlerde bu enstitülerin baltalanacağı hakkında kulağımıza gelen rivayetleri, - harp içinde karaborsa ile semiren burjuvazinin memlekete hakim olması karşısında, - yalan saymak doğru olmasa gerektir.

Şuursuz ve cahilce bir davranışla, inkilâplar yaptığını söyleyen bu memlekete intibakçı terbiye sisteminın zehrini dağıtmış ve onu körüklemiş olanlar eğitimimizin 25 senelik yürekler acısı halinden, halkımızın % 73. 6 nisbetinin cehaletinden mesuldurlar. İnkilâp ancak parti etrafında toplanan zümreyi ihya etmeğe yaramış, halk için takip edilmesi icabeden yol asla tutulmamıştır. Bu zümre, memleketi diktatörlükle idare ederek iyice kuvvetlenince burjuvalaşmış ve artık silâhlı hakimiyetin yerine ekonomik hakimiyeti ikame ederek burjuva diktatörlüğünden (faşizmden) burjuva demokrasisine doğru yol almağa başlamıştır. Demokrat Parti kuvvetlenen

Devamı 16'ncı sayfadan.

HİNDİSTAN

Gene Budanın
kaşları çatık,
suratı asık.
Ağzından alev,
Burundeliklerinden,
duman fışkırıyor.
Gandi eğilmiş,
Hindular yerlere serilmiş
Herkes hıçkırıyor,
Ve herkes birbirine soruyor?
Ne var?
Ne olmuş?
Esrar perdesi,
Kara bir haber kapladı,
Kalkütanın üstünü.
Oluk kadar dar.
Sokaklardan,
meydanlara,
sel gibi insan akıyor.
Hıncahınç doldu heryer.
İnsanlar birbirine hain hain bakıyor.
Gençleri tahrik için ihtiyarlar
saçlarını yoldu,
Gençlerin bağrı doldu,
Esti baş döndürücü bir rüzgâr.
Vay anam vay!!!
Birdenbire,
Birbirine girdi kalabalık.
Kovandan boşanmış arı gibi,
Oğuldayor,
vınlayor, sesler havada.

Boğuşuyorlar, boğalar gibi,

Şalgam kaparır gibi koparıyorlar,

Birbirlerinin kellelerini.
Neden?
Niçin?
Mabette öküz kesildiği için.
Budanın önünde,
gizli maksatla öküzü boğazlayan,
Paryalar değil,
Mabette ağlama Gandi
Asıl bu sözün önünde eğil
Ey toprak benizli Hind delikanlıları!
Sizi birbirinize düşürüp,
Ölülerinizi sokaklardan devşirip
Mukaddes,
Ganj nehrini,
akan kanlarınızla boyamak
sizi oyalamak için,
Emperyalizmin kurduğu tuzaktır.
Ne Gandinin pısırık vazları
ne, Taguranın afyonlu sözleri
size bir şey,
veremez.
Cılız peygamber,
Hakikattan çok uzaktır.
Kanlı kardeş kavgalarının karşısında,
Uyuşuk,
buruşuk,
suratile,
Hurma ağacının dibinde kendinden geçip,
Keçi sütü içmektedir.
Arada sırada harmaniyesine bürünüp,
Koltuğunda süt şişesi,
Yuvarlak masa b şında görünüp,
Hindistan namına konuşur.
Der ki:
«Biz el kaldırmayız efendilerimize.
Bize bir gün gelecek acıyacaklar
ve hak taniyacaklardır.»
Ey gözleri gibi sözleri de miyop Gandi!
Memleketini tavuk yolar gibi yoldurduğun,
Keselerini doldurtuğun,
lortlar bile,
Bakıp bakıp acaipliğine senin,
Kıs kıs gülüyorlar.
Ama sen!
süt sarhoşu,
Hindlilerin en kafası boşu,
Bunu görecek durumda değilsin.
Bırak,
bırak artık,
Memleketi için boğuşan,
İstiklâl için döğüşen
kitleleri,
Yarın,
Seni torunların,
Satılmış bir budala,
Bir ahmak,
diye anacak,
Ve lânetle damgalıyacak.

M. BÖR KLÜCE.

Emekçi Münevver Gözüyle Emperyalizm

Emekçi halk kitlesinin, istismardan kurtulmak için burjuvaziye karşı giriştiği mücadele, emperyalizm tezadlarının en çok keskinleştiği devrede şiddetli halini alır ve emekçiler, bu kavgaya, organize olarak kuvvetli bir şekilde iştirak etmişlerse, sınıf mücadelesi, proletaryanın, eski hakim sınıf üzerine diktatorasını tesis ile neticelenir. Artık ehram tersine dönmüştür; tepesinde bulunanlar, tabandakilerin şiddetli tazyiki altında erimeğe, kaybolmağa mahkûmdurlar. Eski ezilen sınıfın, şimdi ezen sınıf olması devri, marksizm dilinde proletarya diktatörlüğü adını alır ki, ker millet ayrı ayrı bu merhaleye geldikten sonra, bu son devlet şekli, tedricen zayıflamağa, kendi kendini yok etmeğe başlayacak, nihayet, hakiki sınıfsız cemiyet şekline bütün dünya milletleri ile birlikte girilecektir.

Halihazırda bu diktatörlük devrinde bulunan Sovyetler ve ikinci cihan harbinin verdiği fırsatlarla bu devreye yaklaşan bazı ufak devletler hariç bırakılacak olursa, içinde bulunduğumuz çağ, can çekişen kapitalizmin son merhalesi, yani emperyalizm çağıdır. Derebeylikten kapitalizme geçerken atılmış olan sosyalist sosyetenin tohumları, bu son merhalede çatlamış olacağından. cemiyet, yeni doğacak olan günün doğum sancılariyle kıvranır, müthiş bir tezatlar hengâmesiyle alt - üst olur. Bu tezatları kısaca üç kategoride mütalâa edebiliriz.

I — İş. yani ploretarya ile, sermaye, yani: kapitalist sınıf arasındaki tezad. Bu, şundan ileri gelir ki, kapitalizmin inkişaf ettiği nisbette kendisini, mahva sürükliyecek şartları hazırlar: kutup sınıflar arasında kalan halkın kahir hir ekseriyetinin proleterya safına geçmesini temin eder ve böylece emperyalizm, mezarını kendi eliyle kazmış olur.

II — Bizzat emperyalistler arasındaki tezat. Zira, bir emperyalist memleket kuvvetlendikçe istihsali artacak, ham maddelere ihtiyaç bununla mütenasip olarak çoğalacak ve eski pazarlar kifayet etmemeye başlıyacaktır. Diğer emperyalistler de aynı ihtiyaçla çırpınacağından, aralarında bir çatışma hasıl olacak; pazar yerleri ve ham madde kaynakları demek olan müstemlekelere malikiyet için harp zarurileşecektir. Netice emperyalist kuvvetlerden birinin galebesile tahakkuk edince, üçüncü tezat kaçınılmaz bir şekilde belirecektir.

3 — Kuvvetli olan emperyaist devletle, sermayesini ham madde kaynaklarına doğru soktuğu geri memleketler, müstemleke veya yarı-müstemlekeler arasındaki tezat. Bu da, bu memleketler proletaryasının diktatorya tesisi işini kolaylaştırır ve çabuklaştırır.

Her üç halde de burjuvazinin sukutuna mukabil proletaryanın suduru mutlak bir şekildeilerlemektedir. Bu arada Türkiye'nin durumu ise şudur:

İçine girilmekte bulunulan demokrasi havası, liberalizm ve dolayısile kapitalizmin inkişafına temel teşkil eder. Bu tekâmül vetiresi üzerinde birinci tezat kendi kendine belirecek kutup sınıfların arası gittikçe açılacaktır. Emperyalistler gelişmemize müsaade (?) ettikleri takdirde ikinci ve üçüncü tezatların şümulune girebileceğimiz gibi, aksi takdirde de, yine son tezadın ifade ettiği veçhile, proletarya mecburen kuvvetlenecektir: içtimaî inkilâp kaçınılmaz olacaktır. Fakat her şey kendiliğinden olacak deyip, eli kolu bağlayıp oturmalı mıdır? Hayır. Gökten necat bekleyen kendiliğinden gelme nazariyesiuin opportunist zihniyeti allâmelerine vereceğimiz cevap budur. Biz demek istiyoruz ki, emperyalizm konağına vardıktan sonra proleryanın zaferi zaten muhakkaktır: şu da muhakkak ki, bu zafer cemiyet, tekâmülünün her hangi bir noktasında da elde edilebilir: tabiî bazı şartlarla..

Emperyalist tezatların zaruri neticelerinden Türkiye, daimî surette müteessir olmaktadır. Bu İngiliz ve Amerikan emperyalizmini, evvelâ doğrudan doğruya ve sonra dolayısıyle olan nüfuz şekliyle tanımak kolaydır. Meselâ, Türkiyeyi iyi bir pazar yeri haline getirmeğe uğraştıkları, Amerikadan gelen eski elbiselerden de anlaşılabilir. Petrol imtiyazı istemek, muhtelif fabrikalar kurmak için ecnebi şirketlerin müracaatları. v. s... sermayenin nüfuz hareketini en açık bir şekilde gösterir. Fakat, durumu daha iyi anlamış olmak için, yarım asır evveline şöyle bir bakmak kâfidir.

Kapitalizm o derece gelişmişti ki temerküz etmekte bulunan sermaye, gerek Avrupa ve gerek Amerikada tamamile inhisarcılık karakterlerini arzeden tröst ve kartellerin doğmasına sebep olmuştu. Fazla istıhsalin inkişafından hasıl olan emtiayı satmak için tröstler, dünya pazarlarını aralarında taksime kalkmışlar ve bunun neticesinde zahirî, sebeplerle maskele-

nen 1914 emperyalist harbi olmuştu.

Tarihin bu ve buna yakın devrelerinde emperyalizm, eski dünya denilen kıtalardaki geri memleketlere banka sermayesini sokmak için her türlü vasıtadan istifade etmiş, buraları birer müstemleke veya yarı-müstemleke haline sokmuştur. Çin, İran, Osmanlı İmparatorlugu, v. s... gibi.

1900 tarihine yakın olan senelerde emperyalizm devri başlamıştı ki, bu sıralarda Osmanlı İmp.nun iskeleti, düyunu umumiye ve reji müesseselerinin tazyiki altında kırılırken, bir yandan da, birdenbire, İngiliz, Fransız, Belçika, Alman ve Amerika bankaları, bir leşe konan kargalar gibi üzerine atılmışlar, inhisarcı rollerini emperyalist karakterlerine has bir şekilde oynayarak. «hasta adam»ın, kuruyan damarlarındaki son damla kanı da emmeye muvaffak olmuşlardır.

Bu izahat, şimdiki iktisadi nüfuz hareketinin menşe'ini de göstermesi itibarile dikkati caliptir. Biz, bu kadar vuzuhla görünen emperyalizmin doğrudan doğruya olan saldırışını daha vazıh kılmaktan üzüntü duyuyoruz. Gelelim emperyalizmin sinsi faaliyetlerine:

İngiliz ve Amerikan emperyalizminin saman altından su yürütmesini hiç umursamadık; ondan gelecek tehlikeleri düşünmedik; alt-yapının uğradığı tahavvülâtın üst-yapıya tesir edeceğine inanmadık. Fakat ne oldu Hariçten veya kendi bünyemizden gelen her iktisadî darbe, ekonomik hayatımızda muazzam krizlere yol açarken, buna bağlı olarak, fikriyatımızda, sanatımızda, ahlâkımızda anarşiler yarattı. Bunlar üzerinde uzun uzadıya duracak değiliz; yalnızca sinsi emperyalist propagandanın nevilerinden kısaca bahsedelim:

Radyola belli saatlerinde, hem ajans haberlerindeki yalanları, hem de, çaldığı plâklarla, sayılı kapitalistlerinin müdafiliğini yapmaktadır. Üstelik Mısır radyosile müzik hususunda ağız birliği yapmış gibidir. Acaba Mısır radyosunun İngiltere için önemi nedir? Bu nokta üzerinde durulabilir:

Mısır radyosu, binbir alemin sesini duyurmakta hüner sahibidir. Kur'anla, ezanla, büyük camilerinin vecidle dolu havasını, mefhum cennetin eşiğinden atlamak için, dünya cehenneminin ateşile kavrulmağa razı olan zavallılara duyurmakla, halk kitlelerini, her türlü reel düşünceden mahrum ederek mistik bir alemin batağına sürükler. Ezilen insanlara yeryüzü nimetlerini hor görmeyi öğretirken göbeği ve kesesi şişkin bir avuç tufeyliler güruhunda da, refah ve şehvet aleminin kapıların açar. Aç analar, aç yavrular, ezilen midelerini oğuştururken, şeref sahibi erkânın karılarını, bu rer satılık mal olarak etlerinin zevkini tatmine sevkederler. Bu ilahî ve şeytani radyonun sırrına vakıf olmak sahiden kolay değildir. Nasıl kolay olsun ki, o radyo, hâlâ insanlara saltanatın arabasını çekmeleri için fetva vermektedir; dünya müslümanlarına yol göstermektedir.

Mısır, İngiliz imparatorluğu safındadır; Amerikan ve İngiliz menfaatları ise, dünyada iki emperyalist millet olarak kendileri kalıncaya kadar müşterektir. Zira, Mısır radyosunun alaturka müziği ile Amerikan cazı son tahlilde, ayni neticeye ulaşırlar: biri sükûtü, diğeri hareketi bir tesir icra ettiği halde, kitleleri düşüncesizliğe sevketmek, kendine taallûk eden mes'elelere karşı alâkasını sıfıra indirmek gibi bir tek gayede birleşirler. Sanat bir propaganda vasıtası olduğu için, alaturka ve alafranga müzikler de, şark ve garb burjuvazisinin şarkın ipi İngilterenin elinde olduğuna göre - hemen hemen, İngiliz ve Amerikan emperyalizminin sinsi faaliyet silâhlarıdır. Kendi vatanlarında bile bu müzikler burjuvaziye aittir; halkın değildir. Zira biri millî diğeri enternasyonalist bir ihtirasın vasıtasıdr. Tehlikesi, bir zihniyet aşılamasındadır. Bu zihniyeti, alafrangada ise, kapitalizm, yine tevekkül, yine irtica ve anti-revolisyoner zihniyetidir. Her ikisi de hakim sınıfların menfaatini koruyan, halk kitlelerinin afyonu mahiyetindeki zihniyeti empoze etmek azmindedirldr.

Sinema ise ayrı bir davadır. Memleketimizde oynanan filimlerin ekserisi Amerikan caz müziğinin propagandasını yapmasından dolayı tehlikesi gösterildi. Diğer tehlikesi ise, Amerikan şirketlerinin, yerli şirketlerin iflâsını intac edecek şekilde filim piyasasını inhisarı altına almasıdır. Bütün dünyada vaziyet bu merkezdedir.

En mühim propagandalardan biri de matbuattır. Bunu tafsile ihtiyaç hissetmiyoruz. Her üçünün de, dediğimiz gibi, fikriyatımızda, san'at ve ahlâkımızda uyandırdığı anarşiler pek aşikârdır. Biz, sadece, bir inkilâpçı münevver gözüyle, dünya emperyalizminin ve onun aleti olan memleketlerin açık ve sinsi nüfuz şekillerini halkımıza göstermek, bu nevi saldırganlıklara niçin karşı koymak zarurî olduğunu göstermek istedik. Bu menfî propagandalara kapılmıyarak, biran evvel kendine inanmasını, kendisini istismardan kurtaracak yegân kuvvetin yine kendisi olduğunu idrak etmesini istedik.

F. HİKMET.

SENDIKALARIN KURULUŞU MÜNASEBETLE

Yalnız ve yalnız, çıplak menfaatlerini, tatmin edebilmek için onu, çeşit çeşit nazariye'erle, bezeyerek, bütün dünyayı ateşe veren, faşist ejderi, çelikten örülmüş, kaleleri içinde, imha edildilten sonra, bu memlekette, bu mabedin, çığırtkanlığını yapan, Şömezler, bu uydurma mezhepden yüz çevirip zoraki, bir demokrasi havasını çalmağa başladılar. Harbin, yarattığı sefalet, rezalet, bir kelime ile bütün zorlukları omuzlarına yüklenen geniş halk kitlelerinin gösterdikleri kuvvet ve kudret yüzünden esmeye başlayan harriyet ve demrasi havası, bütün dünyaya yayılırken Osmanlı İmparatorluğundan Cumhuriyet devrine intikal ettirilmiş derebeylik aşılı, köhne ve ardına kadar sımsıkı dayaklı bir kapının, deliklerinden, ve yarıklarından sızmaya başladı. Senelerden beri hürriyetsizlikten boğulmağa yüz tutan geniş halk kütleleri, az da olsa sızan bu havayı teneftüse başlayınca, gözleri açıldı ve yavaş yavaş kımıldanmaya başladı. Memleket dahilinde şahidi olduğumuz hareketler istikbale doğru atılmağa başlanmış ilk adımdır. Biz, bu durumun içinde asıl konumuza geçelim. Uzun yıllardan beri hak ve hukuk aramak nasıl olur bilmeyen sessiz sedasız, nederlerse boyun eymeye alıştırılmış, geniş halk kütleleri bu uyuşuk vaziyetten kurtulmak için çabalamağa başlamıştır. Bu teşebbüslerden göze çarpanı, birbiri ardı sıra teşekkül eden sendikalardır. Meselâ "deniz işçileri„ sendikası, «dokumacılar» sendikası, "tekel işçileri» sendikası, "tramvay, elektrik işçileri« sendikası «şöförler» sendikası tütüncüler sendikası, bunların nizamnameleri tetkik edilecek olursa, görülecektir ki, Avrupada uzun yılların mücadelesi içinde elde edilen tecrübeli sendika hareketlerinin iyiden iyiye tetkikile ayarlanmış ve çok güzel tanzim edilmiştir. Bu normal yol üzerinde yürünürken, sağdan soldan bazı aksak ve sakat çıkışlarda göze batmaktadır. Meselâ: Türkiye işçiler derneği ve diğer taraftan «sendikalar federasyonu» unvanlarını taşıyan ikteşekkülün daha belirdiğini işitiyoruz. Aksak ve sakat dedik. Çünkü, bu teşekküller tepeden inme despot bir zihniyet taşımakta ve bu suretle de, demokrasi prensibine aykırı bir yol tutmaktadır. Nasıl ki, örümceğin sineklerin haberi olmadan ağını kurup onları tuzağa düşürdüğü gibi, bu teşekkülleri tepeden inme kurup örümcek gibi içine sinerek sinek avlar gibi sendika avlamak, modern sendika kuruluş sistemile taban tabana zıttır. Demokratik bir çerçeve içinde «evolüsyonu» tekâmülünü yapan, yani evvelâ bütün istihsal mıntakalarında iş seyri üzerine toplanan insanların sendikalarını kurup her sendikanın içinden seçeceği murahhas diğer sendikaların, seçecekleri murahhaslarla birleşerek aktedilecek bir kongrede merkeziyetci bir federasyonun tahakkuk ettirilmesidir, bu suretle de en demokratik en hakkaniyet üzerine meydana getirilmiş otoriter bir organizasyon olur.

işte: Bu teşekküldür ki, hakkıyla kitleyi temsil salâhiyetini taşıyabilir.

Çünkü, bu heyeti kitle yukarı da sakat ve aksak diye anlatdığımız teşekküllerin aksine aşağıdan yukarıya, kendi içinden ayırdığı inanarak, severek seçtiği elemanlardan meydana getirmiş olur.

Bu gün dünya çapında roı oynayan ve mıktarı yetmiş milyona varan demokrasi mücahidi merkeziyetçi federasyon bu demokratik sistemin mahsulüdür. Büyük memleketleri yan tarafa bırakalım. Fakat etrafımızdaki küçük memleketlere bir göz gezdirelim. Gene hepsi bir tarafa uzağa gitmiyelim. Burnumuzun dibinde komşumuz olan Irak, Suriye Lübnandan ibret dersi alalım. Kendi memleketlerinde her türlü hak ve hukuklarını müdafaa edebilecek, sendika teşekküllerine malik oldukları gibi, dünya çapında hürriyet ve demokrasi mücade'esi yapan dünya sendikalar federasyonuna girmiş bulunuyorlar. Bizim için yüz kızartacak bu durum geniş halk kütlelerinin akıllarını başına toplayıp azami gayret göstermesi ve silkinmesile ortadan kalkar. Hürriyet ve demokrasiyi önleyen bu ardına kadar dayaklı, köhne derebeylik artığı kapıyı ardına kadar açmak, ancak bu suretle olabilir.

Mustafa BÖRKLÜCE.

Düşünce

Eğer bütün inlanlar daha rahat
yaşasa- lardı
Sulh içinde bir dünyada
İnsan şarkı söylerken
Denize bakarken
Kimbilir ne kadar düşün cesiz
olacaktı

Sabahattin KUDRET

Türkiye Deniz İşçileri Sendikasının Açılış Münasebetile

25. Ağustos 1946, Türkiye tarihinde yeni bir yaprağın açiiacağı gündür. Bu tarihi olay memleket bünyesinde olduğu kadar Dünya göğsünde dahi Arsı ulusal bir kıymet ifade etmiş sayılır.

Beşiktaş Gürel Sinema bahçesinin süslü dekoru içinde bu günün şumulunu alkışlayan kalabalık işçi ve halk kitlesinin önünde konuşan işçinin sesi somalarda ve geniş ufaklarda, bu güne kabar mahrum kaldığı barlığın boşluğunu bu günde, duyduğu zevkin heyecanile son derece mesuttur.

Mesuttur. Çünki varlığını ilân etmiş sesinin yükselişini kendisi gibi insanlığın da artık işıtmiş olduğunu parlak gözleriyle kabaran göğsüyle çok yakından seyretmiştir.

Mesuttur, Ve övünmede haklıdır. Çünki, artık. imal edip istihsal ettiği her şeyin hiç olmazsa Mustehliki safına girebilme çığırını açmıştı.r

Meselâ, zirveleri bulutlarla öpüşmek için dudak uzatmış Asansörlü binalarda oturmak için değil yağmurdan, kardan ve doludan saklanacak bir köşeciğe bir odacığa ihtiyacı olduğunu, inliyen sesiyle değil yücelen sesiyle anlatacak hale gelmiştir.

İnsanca yaşamağa hakkı olduğunu eserilede gösterecek şuuru işçi kendinde bulduğunu bugün söylemekten çekinmiyecektir.

İşçi diyor ki :

Artık, adama ış zihniyetiyle değil işe adam düşüncesiyle çalışalım yani, (Ayinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz.

Şahsın görünür Rûtbei Aklı eserinden)

Bu beyitin ihtiva ettiği mana üzerinde durursak, çok büyük bir hakikatı görmüş oluruz. Hakikaten her şahsın bütün benliği ve zekâsı; iş kudreti, meydana getirdiği eserde görülür. Yoksa masa başında, şurde burda verilen söz, savurulan kuru vaatlar. O kimsenin eseri sayılamaz. Aaknc eeıs görülür, takdir edilirse kişi iş adamıdır; ve muhakkak iş başına gelmelidir! İşte işçi oğlu bu gün başlı başına her branşta Rutbei Aklını gösteriyor ve ayinesi iştir kişinin sözünü mudrik ve eserler veriyor... Binaenaleyh işten, atılmak kovulmak yahut işe adam yerine, adama iş usulune boyun eğmek Istemiyoruz diyor. Biz vatanımızı kuvvetli pazılarımızın üstünde milletimizi temiz kalplerimizde yüksekten kahramanlarız.

Vatan davasında, varlığımızla olan ihtiyaç duyulmadıkça yurdun refahı halkın saadeti temin edilmemiş olur.

Çünki: yaratıcı yapıcı kollar işçi saflarında nöbetcidir. Nöbetçisini dikmeyi beslemeyi unutan. her milletin vatan hudutları emin çerçevelenmiş sayılamaz

Memleketimiz bünyesine uygun demokrasi gelişmesine inanmış olarak yürüyor.

Bu yolculuğun, Millet hesabına hiç şüphe yok büyük menfaatler ekayddecegine inanıyoruz.

Bu ahkâmdan olup kurulmuş ve mezkur tarihte açılışı ilân edilmiş T. D. İ. sendikası gayelerinin tahakkukunda yılmadan yorulmadan çalışacaktıtır. Çünki bu müessese çalışan kolların çalışkan kolları elinde idare edilmektedir. Türkiyemizde ilk adımını attığımız ve tarihi mesuliyetini mudrik bulunduğumuz bu mukaddes yuvanın yaşaması Deniz işçilerinin Deniz Sendikasında Tekel i ş ç i l e r i n i n inşaat işçilerinin İnşaat mensucat ş ç i e l r i n i n d e ve nihayet her istihsal bölgesinde çalışan işçi kardeşlerde kendi sendikalarının birer bina taşı halinde yükselmesi için yayılıp bu binayı kökleştirip yıkılmaz heybetile muazzam bir hale getirmelidir.

— İşçi kardeş. Sendikanın, açılışı bahtının kara yazısına bir istifham mıdır?

— Aldığın cevap : artık bahtın açılmıştır. bu yolda yürümesini bil çalış istikbal bol ışıklı, Ve ümit dolu varlığiyle seni bekliyor.

RUZGÂRLARIM KONUŞUYOR

I

Hora tepem sıra dağlar
Omuz omuza,
Toprak değil, taş değil
Yüreğimden kopmuştur.

★

Bir dert halinde nehir
Boşalıyor denize,
Nehir doğil, deniz değil
Alım teri, gözyaşı.

II

Şimdi doğdum
Ne ağlarsın a çocuk ?
Milyonların konuştuğu
Bir şehre doğdum.
Kardeşliği, sevgiyi
Yağmur boyu, arzu boyu
Yaşayanlar şehrine.

★

Bu şehrin insanları
Yedi dağda oturur,
Yedi dağın arasından su geçer
Bulut uçar kuş uçar
Yedi dağın yüreğinde ateş var.

★

Yedi dağın rüzgârı
Yağmur boyu, arzu boyu
Ekmek ekmek çocuk kokar.

★

Şimdi doğdum
Ne ağlarsın a çocuk ?

Cahit Saffet IRGAT

ÜÇ ARKADAŞ

Yazan : ORHAN KEMAL

22 ci sayıdan devam

— Hem patron amele işine karışmaz.. Dedi. Onun vazifesi otomobiline binip gelmek, sonra gene otmobiline binip evine dönmek... İşte bu...

Yusuf birdenbire dünkü otomobili, arkadaşlarına "vali'ydi ha!" dediğini hatırladı. Arkadaşları da ayni şeyi hâtırlamışlardı. Birbirini anlıyan bakışlarlarla baktılar.

Saat sekize doğru çayhaneden çıktılar. -Sabaha karşı yağan yagmurda ıslanan etraf cam gibi parlıyor, sağdaki amele mahallesinin ıslak tahtaları kızgın güneşte tutuyordu.

Yusuf başını güneşe kaldırdı, genzi gıcıklandı, üstüste hapşırdıktan sonra :

— Siz burda bekleyin! Dedi. Tevekkeltü taalâllah.. Ben tomafilin önüne çıhacam, iepeliyecek deel a.. Yavralacam hemşireme..

Torbaları omuzlarında, ıslak parkelere kaba kaba basarak, yukarı, aşağı dolaştılar. Az sonra otomobil, dün göründüğü köşeden gene çıkıverdi.

Yusuf :

— Aha, diye ileri atılıp bekledi.

Fabrika kapıcısı'ysa, dünkü gibi derlenip toplandı, açık düğmeleri olup olmadığını yokladı ve hazır ol'a geçti..

Otomobil hızla geliyordu. Bir ara yavaşladı.. Fabrika kapısına on metre kala Yusuf otomobil'in önüne atılıp kollarını havaya kaldırdı. Otomobil derhal durdu, şoför yere atladı, Yusufu tokatlıyacaktı ki, patron - aplak beyaz yüzünde kıl kıl damarların gözüktüğü, kocaman göbekli biri-şoför'e seslendi. Şoför, Yusuf'u dövmekten vazgeçti, lâkin hemen yetişmiş olan Arnavut akpıcı' Yusuf'u hışımla itti. Yusuf yere diz verip kalktı, patron'a koştu, o'nun yandan düğmeli glâse potinlerine atıldı, patronun çekmesine vakit kalmadan, pırıl pırıl ayakları öptü.

Şu hareket'e patronun canı sıkılmıştı. Ayak öptürmek şöyle dursun, elini öptürmekten bile kaçınır, bunu "cenâbıallâh'a karşı" bir büyüklük sayardı. Hele böyle, etraflarını alıvermiş olan işli işsiz bir sürü insanın önünde ayağının öpülmesi, canını sıktı...

— Ne istiyor lar? diye sordu.

Yusuf boşandı :

— Seni deyi geldik ağam.. Bizi zâtinizin huzuruna salıvirmediler.. Seni hemşerimiz didik koğuverdiler...

Yusuf'un konuşuşundan patron, hemşeri köylülerden olduğunu anlamıştı..

Kısa kesti :

— Eee.. Ne istiyon benden domuz? Diye gülümsiyerek şaka etti.

Yusuf demindenberi orta!arda görünmeyen köse Hasan'la pehlivan Ali'yi arandı. Onlar, birbirlerine sokulmuş, uzaktan bakıyorlardı.

— Lan gelsânenize.. Diye seslendi, ne diğeliyomuz orda iç yağ gibi donuk donuk...

Hasan'la Ali hareket e geldiler. Yusuf :

— İşte ağam, dedi, üç gişiydik.. Allah ömürler versin, bize mâyetinde bi mazife virsen de diyecedim... Seyanda.

Patron, otomobilin az ilerisinde, elleri önünde bağlı, dikilen ve şu "lobut„lara dehşetle sinirlenen koca bıyıklı kapıcıya eliyle "gel„ işaretini yapmağa kalmadı, beriki, havadan atıanl bir kemiği kapmağa koşan bir köpek iştihâsiyle fırladı, patronun önünde selâm verip durdu.

"Ağa„ talimatını kısaca verdi:

— Çırçır'ların ırgat başısına çağırırsın, göre dürsün bu adamları, bahar, işine yararsa iş verir.. Hadi...

Fabrika kapısîna yürüdü.

Verilen izâhattan pek de bir şey anlamıyan üç arkadaş, "ağa" nın ardından kaygılı bakıyorlardı ki, Arnavut kakıcı :

— Abe gelin! Dedi.

Gittiler.

— Gelin arkamdan..

Kulübesine, dâhili telefona yürürken berikiler de peşinde hâlâ şaşkın, bakınıyorlardı.

Kapıcı alışkın parmaklarla dahili telefonunun numaralarını çevirdi, aradığı yeri sür'atle buldu. Karşısına adama «ırğat başıyı acele» göndermesini söyleyip mikrkfonu yerine bıraktı.

— Şine ge!ecek ırgat başı. Dedi. Bekleyin biraz... Durmayın burda, çıkın dışarı, şurda, ha şöyle...

İrgat başı geldi: Daracık omuzları, upuzun boyu'yla bir maşa'yı hatırlâtıyordu. Kapıcıya sordu:

— Çağartmışsın beni?

Kapıcıya gayet ciddi :

— A e gelin, diye üç kişiyi çağırdı, sonra ırgat başıya döndü; ağanın emri : bakacaksın, yararlarsa işe vereceksin iş bunlara!

Ve kulübesine geçti.

Irgat başı üç kişiyi şöyle bir gözden geç'rdikten sonra :

— Gelin arkamdan! Dedi.

Irgat başı önde, kulaksızların Yusuf ikj adım geride, daha geride de Hasan'la Ali. örslere sal-

anan balyoz sesleri ve bir takım makine şakırtıları gelen basık çatılı binaların yanından geçtiler, sonra çürük bir merdivenz ıçıkılan çırçır dairesinin kulak ları yırtarcasına karmakarışık gürültüsü içinde kendilerini buldular. Burda her şey dönüyor gibi geldi onlara.. Basık bir çatının altında salkım salkım tozların aarsında pamuk tozu'yla kaplı ufacık bir ampul sarı sarı yanıyor, yanlarındaki küçük küçük volanların kuvvetli bir sarsıntıle çalıştırdığı çırçır makinelerinden şiddetli sesler çıkıyor, tahtaları kapkara basık çatı, toe salkımları, duvarları döşeme tahtaları titriyordu. Her makinenin üstünde ya kadın, yahut çocuk ortalıkta keza, ellerinde uzun saplı süpürgeler bulunan ve makinelerin önlerinde biriken pamuk yığınlarını bir köşeye doğru süpüren kızlar, küçük küçük oğlanlar...

Üç arkadaşın üçü de fena halde afallamıştı. Dönerek, sallanarak çalışan koca atelyenin pamuk tozları uçuşan havasıiçindeki daimi hareket'e şaşkın şaşkın bakınıyorlardı. Herkes kendisini kendi işine kaptırmıştı. Kimse onlara bakmıyordu bile...

Irgat başı, çırçırının üstünde sallanarak uyuklayan karşıdaki bir ihtiyar kadını sarsıp uyandırdıktan sonra üç arkadaşın yanına geldi. Onları «Sulu koza» cıların orya götürdü.

Burası çırçır dâiresinin gerisinde, yanyana iki mağazaya gitmeden evvel, gürbürtüyle çalışan "koza sulama makinesi»yd ki, soba borusu kalınlığındaki borusundan ıslak kozaları kurşun gibi atıyordu. Makinenin yanında, üstleri başları sırımsıklam, sırtlarında birer semer bulunan «ameleler».

Hepsinin de üstü başı paramparça'ydı ve hepsi de dışardan gelmiş iri yarı insanlardı - dikiliyor, sulama makinesinde ıslanıp biriken pamuk kozalarını çinko küfelerine dolduruyor, sırtliyor, arka taraftakı mağazalara götürüp boşaltıyorlar, tekrar gelince, yeniden doldurup gidiyorlardı. Bu iş on iki saat hiç durmadan tekrarlanmaktan ibaret bir işti. On iki saat, sırılsıklam boyuna gidip gelmek ve ayazda donmanın dayanılmazlığı yüzünden yerli ameleleri bu işe pek yanaşmazlardı. Onun için ırgat başı buraya "acemi» bilhassa dışardan gelmiş, yaylâ memleket uşaklarını koyardı.

Sulu kozaların harman edildiği arka mağazalara geldiler.

Burası makine gürültüsünden uzak, nisbeten sessiz, döşeme tahtaları ıslak bir mağazaydı. İhtiyar, fakat dinç bir adam, elinde, ucu demir büyük bir çatal, «arkacılar»ın getirip döktükleri ıslak kozaları karıştırıyordu.

Irgat başı üç arkadaşı bitişik mağazaya - bu magaza boştu - çekti.

— Bakın, dedi, bu işler köy işine benzemez, ağırdır fabrika işi.. Sizi burya alacam, Sulu koza'ya, iş ağırsa da ellerine sarıld.:

— Allah irzası olsun evendi, allah bir tuttuğunu....

— Kaytarmak, avatalık vermek yok!

— Yoh evendi siyanda evel âllahın izniynen...

Irgat başı sesini yavaşlattı, etrafı kolladıktan sonra:

— Buranın yevmiyesi 320 sağlam. Dedi. Ben sizi kolladım.. Neden? Gördüm garipsiniz, fakirsiniz, hadi dedim sevabına sebeblensin fıkaralar...

— Allah çolûnu çooûnu... Allah daş deyi duttûnu...

— Onu da söyleyim.. Bizim burda bir âdet var.. Mâlum a, her yerin bir âdeti...

— Tabiî evendi, belliyek de..

— Haftadan haftıya, paraları alınca, her amele ırgat başı'ya bir para verir!

Üç arkadaşın birden neş'eleri kaçtı.

Kulaksızların Yusuf yüzündeki yara yerini kaşıyarak yutkunduktan sonra:

— Ne virecîk, kaçar para virecîk? Diye sordu. öle ya, belliyek de...

Arkadaşlariyla bakıştı.

Irgat başı omuz silkti:

— Gönlünüzden ne koparsa.. Çünkü, bak, amelenin pek de bir lüzumluğu yok.. Eğer beni «lüzum yok!» deseydim, sizi kovarlardı...

Pehlivan Ali boş bulundu:

— Buranın sâbi bizim hemşerimiz... Deyiverdi.

Irgat başının suratı hemen asıldı.

— Hemşeri memşeri sökmez burda.. Burda fabrika, köy yeri değil.. Burda mal sâbi bizim işimize karışmaz...

Kulaksızların Yusuf arayagirdi:

— Sen hüs lan! - ırgat başı'ya döndü - sen ona bahma ağam, o cahal.. Biz bilmeyoh mu ki sen olmosan.. Tööbe.. Deli o.. Onun ahlı irmez...

Pehlivan Ali lâfını değiştirdi:

— Sana gore dimedim evendi, biliyom sen olmasan...

Irgat başı yatıştı. Kulaksızların Yusuf.

— Olur ağa olur.. Dedi. Ne zeman başlıyacıyh...

— Yarın öğlende:. Saat on bir buçukta içeri giren amelelernen içeri girin, gelin beni burda bulun..

— Gidek mi şimdi?

Irgat başı:

— Gidin! dedi ve yürüdü.

Üç arkadaş çırçırdan inip fabrika kapısına geldiler. Dışarı çıkınca Yusuf:

— Lan, dedi, sende hiç mi ahıl yoh? Hele bir ayâmızı atah..• Senin neneaaek.. Hemşerimizi belledik a, bir gun yanına çıhar sorarım, ne parasıymış? Bizi gozü kullü belleyor!

Geceyi geçirdikleri top agac ın altına geldiler. Torbalarını bırakıp oturdular, cıgaralarını sarmağa başladılar.

Gün

Kuru Ekmek ve Şarap

6 cı sahifedan devam

polise satılan bu betbaht insanın ıstırabını gü:e! belirtimiş ve okuyanda arkadaşlarını polise satanlara karşı nefret uyandırmıştır. Hele eski bir sınıf arkadaşının doktorluk sağladıktan sonra hasta bir takibliye karş göstersiği çekingenlik düşünen insanda müsbet hisler uyaudırabiiyor.

Bütün heyecansızlığına ve esere hâkim olan mistik inanışa rağmen ekmek bayat, şarap da taze olsa yine karın doyurur ve mide ısıtır.

Kamulaştırılmamış topraklarad müşterek bir çalışma ile bir mahsul elde edemiyen toprak kölelerin'n dünya ölçüsündeki se. a'etlerini ve durğun hayatlarını öğrenmek istiyenler evvelce Fontamara'yı sonrada - İtalyan edebiyatı bahis mevzu olduğundan Ekmek ve Şarap-ı okumalıdırlar. Ve bilmek lâzımdır ki toprağa bağlı olanların tarla sahipleri için yaptıkları bitmez çalışmalar köylünün gerçek manasiyle insan ve efendi olmalarını daima geciktirecektir. Köylülerin toprak üzerindeki kahraman hizmetlerini okumaktan zevk a'anlar bir dele da Şolohof,nn uyandırılmış Toprak'ını (3) okurlarsa ekonomik hürriyetin nasıl kazanıldığını anarlar. İgnazio Silone'la Şoholof'un mukayesesi iki ayrı toprak insanlarının iki ayrı sistemle neler çektiklerini ve nelere kavuştukelrını öğretmesi bakımından faydalı olacaktır.

[1] — Ekmek ve şarap, İgnezio Silone-A, Hısarlı ve M. Topçu Batı yayını 946.

[2] Fontamara, İgnazio Silon.. S. Ali. Akba kitabevi 943.

[3] Uyandırılmış Toprak, Şoeohlof Mustafa Nihad Özön. Remzi kitabevi.

Eğitim alanından

8 inci sahifedan devam

burjuvazinin, diktatörlüğü devam ettirmekte - gafletle - menfaat gören H. P. ye kafa tutuşu olmuştur.

İşte intibakçı terbiye 25 senede semiren zümreyi hiçbir şekilde rahatsız etmeyecek nesillerin yetiştirilmesi gayesini güttü. Halkın yetiştirilmesi düşünülmedi. İnkilâpçı bir terbiye sistemi 25 sene sonra girişilen "her köye bir okul yapmak,, işini 25 sene önce yapar, yani işe halk iktlelerini uyandırmakla başlardı. 25 sene zarfında pek büyük işler başarırdı. 25 sene, hakim zümrenin kuvvetlendirilmesine harcandı ve ekonomik hâkimiyeti tamamen âline geçirdikten sonra hakim zümre halkı uyandırmağa başlamakta kendisine zarar verecek bir şey görmedi. Maarifte bugün girişilecek olan ıslahatı bu gözle görmek; ve oldukça kuvvetlenen burjuvazinin, maarifimizi kararsız ve şaşkın devreden çıkararak kendisine lâzım olan hakikat hale sokmak teşebbüsü diye karşılamak lâzımdır. Bu, kısaca intibakçı terbiyenin başka şekiller ve programlar altında devam etmesi; yanı halkın uyandırılması artık bir zaruret olduğuna göre bu uyanmadan burjuvazi alehine doğabilecek zararların önlenmesi faaliyetidir.

Burjuva demokrasisi kuvvetlenir ve parti diktatörlüğü iflâs ederken öte yandan da halkçı hareketin kuvvetlenmesi burjuva demokrasisini kuvvetli tenkidi altına alacaktır.

Tam halkçı bir terbiye sistemine gidilemediği müddetçe bütün sosyal bünye ile birlikte maarifin de istikrar bulması bu gün artık imkânsızdır.

Müessisi Esat Adil Mâstecabi. İmtiyaz sahibi ve neşriyat müdürü: Hasan Tanrıkut yıllığı 10, altı aylık 500 3 aylığı 250 kuruştur.

İdare yeri: Cağaloğlu Çukur han No: 4 İstanbul havale ve muhabere adersi : Posta kutusu 519 İstanbul

Baskı ve dizği - Nam basımevi.